

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Голова приймальної комісії

Андрій КРАСНОЖОН

(протокол від « ____ » _____ 2024 р. № ____)

**ПРОГРАМА ВСТУПНОГО ФАХОВОГО ВИПРОБУВАННЯ
(З ТЕОРІЇ І ПРАКТИКИ ПЕРЕКЛАДУ (ПЕРША ІНОЗЕМНА МОВА)) ДЛЯ
ВСТУПУ НА НАВЧАННЯ ЗА ОСВІТНІМ РІВНЕМ «МАГІСТР»
(денної та заочної форм навчання)**

Спеціальність: 035 Філологія (035.041 Германські мови та літератури
(переклад включно), перша – англійська)

Пояснювальна записка

Програма розрахована на вступників до факультету іноземних мов Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського» за освітнім ступенем «магістр» на базі диплому освітнього ступеня «бакалавр» з відповідного напрямку підготовки / спеціальності; диплому спеціаліста, магістра (за іншою спеціальністю). Прийом на навчання здійснюється згідно Правил прийому до Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського» у 2024 році.

Вступники на навчання для здобуття ступеня «магістр» повинні мати рівень мовленнєвої компетенції та науково-практичної лінгвістичної компетенції у межах повного курсу навчання за освітнім рівнем «бакалавр», що відповідає Європейському стандарту з володіння іноземною мовою – рівню B2 (незалежний користувач).

Форма вступних випробувань – тестування, що включає питання трьох рівнів складності з теорії перекладознавства, практики перекладу та лінгвістичної інтерпретації перекладацьких операцій. Тестування націлене на оцінювання рівня сформованості загальної навчальної компетентності (ЗНК) осіб, які претендують на навчання на здобуття ступеня магістра зі спеціальності 035 Філологія. У межах тесту відповідні складники ЗНК структуровані в межах двох компонентів:

- вербально-комунікативного компоненту, завдання якого передбачають виявлення особою, що тестується, здатності шукати, сприймати, аналізувати, інтерпретувати й оцінювати інформацію з різних джерел, передусім текстів, здійснювати конструктивну взаємодію на основі законів, принципів, максимум, правил, стратегій і тактик комунікації;
- логіко-аналітичного компоненту, завдання якого передбачають виявлення особою, що тестується, здатності аналізувати інформацію, критично оцінювати її обґрунтування, оцінювати факти, які підсилюють або послаблюють аргументацію, застосовувати різні форми мислення для побудови абстрактних моделей реальних проблем з метою їх дослідження та розв'язання.

Тестування проводиться державною та іноземною мовами з метою перевірки теоретичних знань та визначення рівня сформованості іншомовної комунікативної та наукової лінгвістичної компетенції вступників за шкалою і критеріями, які подані у Загальноєвропейських Рекомендаціях з мовної освіти і рекомендовані Міністерством освіти і науки України №14/18.2-481 від 02.03.2005.

Вимоги до абітурієнтів на фаховому вступному випробуванні

Абітурієнти, які вступають на навчання за освітнім ступенем «магістр» зі спеціальності 035 Філологія (на базі освітнього ступеня «бакалавр») повинні **знати**:

- сутність мови як суспільного явища, її зв'язок з мисленням, культурою та суспільним розвитком народу; принципів зв'язок мови і світу; походження і розвиток мови, її рівні; основні одиниці мови і мовлення;

- методологію мовознавства й перекладознавства та володіння прийомами наукового дослідження мови та пошуку засобів перекладу;
- функціональні властивості першої іноземної і рідної мов, віддзеркалення функціональних особливостей у перекладацькій діяльності;
- закономірності використання лексичної системи, морфолого-синтаксичних структур та фонетичних механізмів у першій іноземній та рідній мовах та особливості відтворення лексичних одиниць під час реалізації перекладацької діяльності;
- особливості структурної композиції і перекладацьких прийомів написання іноземною мовою есе, рефератів, протоколів, звітів, кореспонденцію та інших текстів, пов'язаних з навчанням та спеціальністю;
- сучасні наукові методи мовознавчих та перекладознавчих досліджень;
- основні категорії та види перекладу;
- особливості жанрів і стилів різноманітних типів дискурсів та засоби їх адекватного перекладу з іноземної мови рідною і навпаки;
- особливості професійної діяльності перекладача;
- актуальні лексико-семантичні, стилістичні і прагматичні проблеми перекладу та шляхи створення адекватного варіанту перекладу;
- природу граматичних явищ і граматичних процесів у синхронії та діяхронії, а також можливості їх віддзеркалення в перекладі;
- лінгвокраїнознавчі і культурологічні аспекти країни, мова якої вивчається, у порівнянні з лінгвокраїнознавчими та культурологічними аспектами рідної країни; засоби адаптації у перекладі;
- особливості комунікативної поведінки співрозмовників залежно від стилю спілкування, соціального статусу, комунікативної ситуації, індивідуальних характеристик учасників комунікації тощо; особливості поведінки перекладача в неординарних ситуаціях;
- основні тактики та стратегії перекладознавства, їх втілення в процес перекладу.

У ході вступного випробування абітурієнти демонструють **уміння**:

- застосовувати набутий теоретичний матеріал з теорії і практики перекладу на практиці;
- аналізувати мовні одиниці, визначати їхню взаємодію та характеризувати мовні явища і процеси, що їх зумовлюють.
- здійснювати лінгвістичний, літературознавчий та спеціальний філологічний аналіз текстів різних стилів і жанрів;
- обирати раціональний спосіб виконання завдання й уміти оцінити результати власної практичної діяльності;
- систематизувати та аналізувати отриману в процесі навчання інформацію з проблем мовознавства та перекладознавства;
- відтворювати певну частину навчального матеріалу з елементами логічних зв'язків;
- знаходити додаткову інформацію та застосовувати її для реалізації поставлених перед ним завдань.

Вимоги до мовленнєвих умінь

У межах **аудіювання** абітурієнт повинен *уміти* сприймати на слух інформацію, яка міститься в монологічному або діалогічному висловлюванні, комунікативні наміри учасників діалогу: тему, основну ідею, головну і додаткову інформацію кожної змістової частини повідомлення з достатньою повнотою, глибиною, точністю.

У межах **читання** абітурієнт повинен *уміти*: використовувати різні стратегії читання відповідно до визначеної комунікативної ситуації; визначати тему тексту, розуміти його основну ідею; розуміти й основну, і додаткову інформацію, яка міститься в тексті, із достатньою повнотою, точністю і глибиною.

У межах **письма** абітурієнт повинен *уміти*: будувати письмове монологічне висловлювання продуктивного характеру на запропоновану тему відповідно до заданої комунікативної ситуації; будувати письмове монологічне висловлювання репродуктивно-продуктивного характеру на основі прочитаного тексту відповідно до запропонованої комунікативної ситуації.

У межах **говоріння**:

А. Монологічне мовлення - абітурієнт повинен *уміти*: самостійно продукувати зв'язні, логічні висловлювання відповідно до запропонованої теми і комунікативної ситуації; передавати зміст, основну ідею прочитаного чи прослуханого тексту.

Б. Діалогічне мовлення - абітурієнт повинен *уміти*: розуміти зміст повідомлень співрозмовника, визначати його комунікативні наміри в певних ситуаціях; адекватно реагувати на репліки співрозмовника; ініціювати діалог, висловлювати свій комунікативний намір у мовленнєвих ситуаціях, актуальних для цього рівня володіння мовою. Висловлювання абітурієнтів повинні бути оформлені відповідно до норм сучасної української літературної мови, з урахуванням загальноприйнятих і соціально обумовлених норм мовного етикету.

Зміст мовної компетенції

Фонетика. Графіка

Алфавіт. Співвідношення звуків та літер. Голосні та приголосні звуки. Тверді та м'які, глухі та дзвінкі приголосні. Буквосполучення. Слово, склад. Наголос та ритміка. Правила вимови. Синтагматичне членування. Типи інтонаційних конструкцій: ІК-1 (завершене висловлювання, перелік), ІК-2 (спеціальне запитання, прохання, вимога, звертання), ІК-3 (загальне запитання, незакінчена синтагма, прохання, перепитування, перерахування), ІК-4 (зіставне питання зі сполучником **а**, перелічення, некінцева синтагма, офіційне питання з відтінком вимоги.); ознайомлення з ІК-5 (оцінка), ІК-6 (вигук, перепитування).

Опанування кириличним письмом, знання правил правопису.

Словотвір та морфологія

Будова слова

Основа слова; основа слова і закінчення; корінь, префікс, суфікс.

Словотвірні характеристики іменників, прикметників, дієслів, прислівників.

Іменник. Лексико-граматичні розряди іменників: власні та загальні назви, абстрактні й конкретні, збірні й одиничні, матеріально-речовинні; істоти та неістоти. Рід та число іменників. Відмінкова система іменників. Формотворення; значення та вживання відмінків. Невідмінювані іменники.

Функції і значення відмінків:

Називний відмінок: додаткова назва особи / предмета.

Родовий відмінок:

а) без прийменника: – об'єкт дії після віддієслівних іменників та дієслів типу *чекати*, після дієслів із запереченням; – суб'єкт дії після віддієслівних іменників;

б) з прийменником: – призначення предмета; – причина дії.

Давальний відмінок:

а) без прийменника: – приналежність; – особа / предмет як суб'єкт дії, стану;

б) з прийменником: – об'єкт дії; – регулятивний час дії.

Знахідний відмінок:

а) без прийменника: – особа як суб'єкт стану; – кількість, міра;

б) з прийменником: – час дії; – напрямок руху.

Орудний відмінок:

а) без прийменника: – об'єкт дії; – знаряддя і засіб дії; – час дії;

б) з прийменником: – місце знаходження дії; – час дії; – особа-партнер, співучасник дії; – знаряддя і засіб дії.

Місцевий відмінок: – час дії; – об'єкт дії.

Прикметник. Значення прикметника, його граматичні ознаки. Розряди прикметників: якісні, відносні, присвійні. Узгодження прикметників з іменниками в роді, числі та відмінку. Відмінювання прикметників. Ступені порівняння якісних прикметників. Керування повних і стягнених прикметників.

Займенник. Значення, словозміна та вживання таких розрядів займенників: особових, присвійних, вказівних, означальних, питальних, відносних, неозначених, заперечних, зворотного.

Числівник. Кількісні та порядкові числівники. Прості, складні і складені числівники. Вживання іменників та прикметників у поєднанні з числівниками.

Дієслово. Інфінітив. Теперішній, минулий та майбутній час дієслів. Умовний спосіб. Перехідні та неперехідні дієслова. **Герундій.** **Дісприкметник I.** **Дісприкметник II.** Наказовий спосіб.

Прислівник. Розряди прислівників за значенням. Вживання прислівників.

Службові частини мови. **Прийменники**, їх значення та функціонування. **Сполучники** й сполучні слова, їх значення та функціонування. **Частки**, їх значення та вживання.

Синтаксис

Просте речення. Односкладні речення.

Способи вираження суб'єктно-предикативних відношень у реченні.

Способи вираження логіко-сміслових відношень у простому реченні.

Складне речення.

Пряма й непряма мова. Пряма мова: відносна лексична і граматична незалежність прямої мови від слів автора. Правила перетворення прямої мови на непряму: використання сполучників, сполучних слів, часток, зміна особових, присвійних займенників, особових форм і форм способу дієслова; зміна порядку слів.

Лексика. Лексичний мінімум становить 3500 одиниць, що забезпечують спілкування у межах тематичного та інтенціонального мінімумів. Основний склад активного словника цього рівня обслуговує побутову та соціально-культурну сфери спілкування.

Мета та завдання вступного випробування

Метою вступного випробування з теорії та практики перекладу (англійської мови, далі – першої іноземної мови) для вступу на навчання за освітнім ступенем «магістр» спеціальності 035 Філологія (Переклад) (денної та заочної форм навчання) є виявлення готовності і можливості того, хто поступає, засвоїти обрану програму з магістерської підготовки.

До **основних завдань** вступного випробування з теорії та практики перекладу (перша іноземна мова) для вступу на навчання за вищезазначеною спеціальністю можна віднести такі:

- перевірити рівень володіння навчальним матеріалом претендентами на вступ до навчання за програмою з магістерської підготовки в галузі перекладознавства;
- визначити здібності претендентів до науково-дослідницької діяльності;
- виявити галузі їхніх наукових інтересів;
- виявити здатності претендентів до різноманітних видів аналізу конкретного мовного матеріалу та пошуку ефективних шляхів вирішення завдань у галузі перекладознавства;
- перевірити навички абітурієнтів застосовувати додаткову інформацію в процесі реалізації практичних завдань вступного випробування.

Перелік розділів і тем

Загальна теорія перекладу

1. Сучасні теорії перекладу (аспектна, денотативна, трансформаційна, теорія перекладацької функціональної еквівалентності, теорія скопів).
2. Сучасні принципи адекватного письмового та усного перекладу.
3. Анотаційний, реферативний, підрядковий види перекладу.
4. Типи перекладацьких трансформацій та їх застосування до перекладу текстів різних функціональних стилів мови.
5. Вимоги до адекватного перекладу художніх творів.
6. Сучасні підходи в лінгвістиці до визначення понять “текст” та “дискурс”. Текст як основна комунікативна одиниця системи мова/мовлення. Текст як основний об’єкт перекладознавчих досліджень.
7. Комунікативно-прагматичний аналіз тексту в процесі перекладу. Встановлення дейктичних параметрів тексту, маркерів комунікативної

спрямованості тексту з метою адекватного відтворення комунікативного впливу тексту на читача або слухача.

8. Стилiстичний аналіз тексту в процесі перекладу. Поняття функціонального стилю та основні функціональні стилі мовлення. Поняття нехудожніх текстів (текстів-артефактів) та художніх текстів (текстів-ментафактів) та їх особливості, які треба враховувати в перекладі.

Практичний курс перекладу

1. Письмовий переклад: основні вимоги до адекватності. Типи письмового перекладу. Сфери практичного застосування письмового перекладу.

2. Способи відтворення українських власних імен та назв (імена людей, географічні назви, назви урядових та неурядових організацій, політичних партій, промислових підприємств, газет та журналів, готелів, кораблів тощо) іноземною мовою.

3. Способи відтворення іноземних власних імен та назв (імена людей, географічні назви, назви урядових та неурядових організацій, політичних партій, добродійних організацій, промислових підприємств, підприємств, що носять почесні імена, газет та журналів, готелів, кораблів тощо) українською мовою. Правила застосування практичної транскрипції та транслітерації у перекладі.

4. Виявлення та способи відтворення у перекладі національно забарвлених лексичних одиниць (реалій) та неологізмів.

5. Способи відтворення фразеологізмів (ідіоматичних конструкцій), прислів'їв та приказок засобами перекладу.

6. Граматичні проблеми перекладу з іноземної мови: способи відтворення іменникових атрибутивних словосполучень засобами української мови.

7. Граматичні проблеми перекладу з іноземної мови: способи відтворення часових форм дієслова та конструкцій з безособовими формами дієслова (наприклад, інфінітивних, дієприкметникових, герундіальних конструкцій англійської мови) засобами української мови.

8. Граматичні проблеми перекладу з іноземної мови: способи відтворення "лексично значущих" артиклів засобами української мови.

9. Граматичні проблеми перекладу з іноземної мови: способи відтворення форм дієслова, що передають нереальність дії засобами української мови.

10. Граматичні проблеми перекладу з іноземної мови: способи відтворення суб'єктивної та об'єктивної модальності висловлювання засобами української мови.

11. Основні лексико-семантичні, морфологічні та синтаксичні перекладацькі трансформації, що застосовуються по завершенні перекладацького аналізу тексту.

12. Граматичні та лексичні трансформації, які доцільно вжити в перекладі (граматичні перестановки, заміни, узагальнення змісту, диференціація змісту, антонімічний переклад, доповнення, опущення, компенсація, "логічний розвиток" тощо).

13. Способи відтворення в перекладі власних імен та назв, інтернаціоналізмів, галузевих термінів, неологізмів, галузевого сленгу та жаргону

(застосування практичної транскрипції, транслітерації, калькування, перекладу шляхом аналогій, описового перекладу тощо).

4. СТРУКТУРА ТЕСТУВАННЯ

(письмові роботи з теорії і практики перекладу першої (англійської) іноземної мови)

Тест складається з 20 завдань різної ступені складності.

Основними принципами тестування з теорії і практики перекладу першої іноземної (англійської) мови стають:

- знання студента з орфографії англійської мови;
- знання студента з морфології англійської мови (правильне використання граматичних форм іменників, дієслів, прикметників, дієприкметників, прийменників, прислівників, артиклів);
- знання синтаксису англійської мови;
- знання лексичних одиниць та сталих виразів англійської мови;
- уміння адекватно перекладати англомовні тексти українською мовою та навпаки;
- опора на базові знання студентів, які вони одержали в курсі вивчення англійської мови у закладі вищої освіти;
- використання позапрограмного матеріалу;
- цілісний характер завдань, що торкається одночасно як знання мови, знання літератури, історії та географії країни, мова якої вивчається, так і вмінь використовувати адекватний перекладацький інструментарій;
- тематичний принцип вибудовування завдань тесту;
- аналітичний підхід до соціокультурних явищ – адекватно розуміти, інтерпретувати та перекладати соціокультурну інформацію;
- розпізнання та розуміння країнознавчих реалій, формул мовленнєвого етикету; лексики, що позначає звичаї, традиції, у текстах;
- знання культури, побуту, духовних цінностей, історії та географії країни, мова якої вивчається, та засобів трансформації їх змісту мовою перекладу;
- володіння основними нормами та правилами вербальної і невербальної поведінки;
- орієнтація на заочне співробітництво експерта з учасником тестування, що повинно проявитися в чуйній і об'єктивній оцінці його роботи.

Час виконання письмових робіт – 2 академічні години (90 хвилин).

Критерії оцінювання вступного випробування

Фахове вступне випробування – тестування оцінювання за критеріями «рекомендовано» та «не рекомендовано». Сумарна кількість балів складає рейтинг. Найвищий рейтинг – 200 балів. Мінімальний прохідний бал – 100.

Бали, які Ви отримаєте, визначаються за таблицею:

Завдання з 1 по 20

Кількість правильних відповідей	Кількість балів
0	Не складено
1	
2	
3	
4	
5	
6	
7	
8	100
9	105
10	110
11	115
12	120
13	130
14	140
15	150
16	160
17	170
18	180
19	190
20	200

Вступаю в діалог культур

Спрямованість тестових завдань	Вступаю в діалог культур	
	А) Лінгвокраїнознавчі знання	Б) Норми та правила вербальної і невербальної поведінки
Мета тестування	Виявити тенденцію до розуміння та сприйняття іншомовної культури, духовних цінностей та ідеалів іншого народу	
Вид мисливої роботи, яка	Аналітичний підхід до соціокультурних явищ	
	Узагальнення і синтез різних соціокультурних явищ у системі іншомовної культури	Усвідомлення толерантного відношення до іншомовної культури

закладена в тексті		
Форма відповідності	Проходить у письмовій формі. Коло питань пропонується учаснику експертом.	
Критерії оцінки	Активність участі, вміння учасника тестування відчувати сутність питання, вільно орієнтуватися в іншомовному матеріалі, якій пропонується, володіти соціокультурною інформацією, формулами мовленнєвого етикету, розуміти лінгвокраїнознавчу лексику, мати чуття мови та самостійність і оригінальність судження.	

Помилки

Помилки, що свідчать про недостатні знання студентів правил орфографії, граматичних правил, лексичного мінімуму в обсязі, відповідному змісту навчальної програми закладу вищої освіти; про недостатність сформованості перекладацької компетентності:

1. Неправильне використання граматичних форм (в активному / пасивному стані) дієслова, дієприкметника, дієприслівника та інфінітиву (інфінітивних конструкцій);

2. Порушення порядку слів у реченні;

3. Незнання лексичної мовної одиниці;

4. Невміння комбінувати лексичні одиниці згідно з правилами синтаксичної структури речення та використовувати перекладацький інструментарій під час їх відтворення мовою перекладу;

5. Помилки у написанні слів;

6. Незнання правил використання займенника, артикля, однини та множини іменників, ступенів порівняння прикметників та прислівників у даних контекстах та засобів їх відтворення мовою перекладу.

7. Некоректний переклад англомовних словосполучень, фразеологічних одиниць, речень українською мовою.

Критерії оцінювання

Кількість балів	Характеристика відповідей абітурієнта
0 – 70 балів	Абітурієнт не володіє навчальним матеріалом.
80 – 100 балів	Абітурієнт має фрагментарні знання (менше, ніж половина обсягу) при незначному загальному обсязі навчального матеріалу; відсутні сформовані уміння та навички; під час роботи із завданнями припускається суттєвих помилок. Наявна повна відсутність уміння міркувати.
110 – 150 балів	Абітурієнт володіє навчальним матеріалом поверхово, на рівні запам'ятовування відтворює певну частину навчального матеріалу з елементами логічних зв'язків, знайомий з основними поняттями навчального матеріалу. Деякі відповіді на запитання не мають безпосереднього відношення до змісту запитання.
160 – 180 балів	Абітурієнт узагальнює і систематизує навчальну інформацію, але припускається незначних огріхів у застосуванні теоретичних знань на практиці. Абітурієнт демонструє розуміння лінгвістичного матеріалу на рівні аналізу властивостей; самостійно виконує практичні завдання, передбачені програмою; має стійкі навички виконання завдання.
180 – 200 балів	Абітурієнт вільно володіє навчальним матеріалом, творчо виконує індивідуальні завдання; самостійно відшукує додаткову інформацію та застосовує її для реалізації поставлених перед ним завдань. Його відповіді свідчать про розуміння матеріалу на рівні аналізу закономірностей, характеризуються логічністю і послідовністю. Претендент правильно передає зміст оригіналу, залишаючи поза увагою складні для перекладу нерелевантні елементи; швидко і правильно виокремлює ключові слова, власні та географічні назви, цифрові дані; може аргументовано обрати раціональний спосіб виконання завдання та оцінити результати власної практичної діяльності.

Рекомендована література для підготовки до вступного випробування Базова

1. Білоус О.М. Теорія і технологія перекладу. Курс лекцій: доопрацьований та доповнений. Навчальний посібник для студентів перекладацьких відділень. Кіровоград, РВВ КДПУ ім. В. Винниченка, 2013. 200 с.
2. Карабан В.І., Мейс Дж. Переклад з української мови на англійську мову. Вінниця: Нова Книга, 2013. 608 с.
3. Карабан В.І. Посібник-довідник з перекладу англійської наукової і технічної літератури на українську мову. Ч. 1. Київ, 2019. 316 с.
4. Корольова Т.М. Основні проблеми машинного перекладу. *Науковий вісник ПНПУ*, 2018. № 25. С.65-70.
5. Корольова Т.М., Попова О.В., Дін Сінь. Переклад офіційних паперів. Одеса : ІНВАЦ, 2014. 202 с.
6. Корунець І.В. Теорія і практика перекладу (аспектний переклад). Вінниця: Нова Книга, 2003. 448с.
7. Литвин І.М. Перекладознавство. Науковий посібник. Черкаси : Видавництво Ю. А. Чабаненко, 2013. 288 с.

Допоміжна

1. Ажнюк Б.М. Українські власні назви (антропоніми й топоніми) в англійському написанні. Мовознавство. 1993. № 1. С. 3 –15.
2. Зорівчак Р.П. Фразеологічна одиниця як перекладознавча категорія. Львів : Вища школа, 1983. 176 с.
3. Коптілов В.В. Теорія і практика перекладу. Київ: Юніверс, 2002. 280 с.
4. Hornby A.S. Oxford Advanced Learner's Dictionary of Current English. Oxford : Oxford University Press, 1986. 1041 p.
5. Guralnik B. David Webster's New World Dictionary of The American Language. Prentice Hall Press, 2000. 1692 p.
6. The Comprehensive English-Russian Scientific and Technical Dictionary, London, 1991. 1419 p.

Інформаційні ресурси

1. Міністерство освіти і науки України: офіційний сайт.
URL : <http://www.mon.gov.ua>
2. Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського : офіційний сайт.
URL : <http://www.nbuv.gov.ua/>
3. Одеська національна наукова бібліотека : офіційний сайт. URL : <http://odnb.odessa.ua/>.
4. BBC news. URL : www.bbc.com/news
5. British library. URL : www.bl.uk/
6. Electronic Ushynsky University Institutional Repository.
URL : www.dspace.pdpu.edu.ua/
7. Бібліотека Університету Ушинського : офіційний сайт.
URL www.library.pdpu.edu.ua/
8. ABBY Lingvo Alive. URL : www.lingvo.ua
9. Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського : доступ до зарубіжних баз наукової інформації Scopus та Web of Science.
URL : www.nbuv.gov.ua/node/4724